

7602/64

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "P A S T O O R R O N S E"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

1981 - 2DE JAARGANG NR 4

REDACTIE EN BEHEER:

Willy Peirsegaele St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem
Géry Cappon Schattingbeekstraat 3 Zedelgem
Patrick Arnou Groenestraat 55 Zedelgem
Victor Deceuninck Groenestraat 29 Zedelgem
Jules Pollet Sint-Elooistraat 16 Zedelgem
Leon Claeys Ruddervoordsestraat 40 Zedelgem
Jozef Vandenbroucke Kon. Albertstraat 2 Veldegem
Gaston Commeyne Rembertstraat 6 Veldegem

Studies verschenen in "Zillegem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijd-
schrift en de auteur.

Jaarabbonement: 200 F
P.C.R. 001-0771018-41 van
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Verantw. Uitgever: Willy Peirsegaele, St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem

I N H O U D

	p.
Het invoeren van de burgerstand te Zedelgem (Jules Pollet)	99
Bewaarpplaatsen van de Parochieregisters en de Burgerlijke Stand van Zedelgem (Géry Cappon)	105
Kerkelijke gebruiken te Zedelgem tijdens de XVIIe eeuw (Jules Pollet)	109
Verpachting van de vijvers in het Vloethemveld (Géry Cappon)	113
Vroeger en Nu (Willy Peirsegaele)	115
Bevrijding van Zedelgem in 1944 (2de deel) (Patrick Arnou)	118
Inhoud van de 2de jaargang	128

L.S.

Dit nummer sluit onze tweede jaargang af.

De Redactie van "Zilleghem" dankt hierbij voor duizend dingen:

- voor de trouw van zoveel leden;
- voor de aanmoedigende gelukwensen;
- voor de wervende lezers (we zijn nu met 341 !)
- voor enkele nieuwe aanbrengrers van artikels;
- voor de belangstelling in onze activiteiten (de afwezigen hadden ongelijk !)
- voor de talrijke reacties op veel artikels;
- voor de regelmatige bestellingen van onze uitgaven;
- voor de goede raad van leden-bezoekers;
- voor

In bijlage bij dit nummer vind je nogmaals een OVERSCHRIJVINGS - BULLETIN. Onmiddellijk invullen en posten a.u.b. Anders vergeet je het. Wij spreken van ondervinding ! Alleen dit laatste liet verleden jaar te wensen over. - Niettegenstaande alles blijft het lidmaatschap 200 F.

Wij doen verder ons best. Dat is beloofd. Wij zoeken naar nog beter verzorgd drukwerk. Wij danken je bij voorbaat voor alle opbouwende kritiek.

1981 was prachtig

Maar 1982 weze.... minder regenachtig !

De Redactie.

HET INVOEREN VAN DE BURGERSTAND TE ZEDELGEM

J. POLLET

Wat we nu de burgerstand noemen - het optekenen van geboorten, huwelijken en overlijdens - werd door het Frans Bewind bij ons ingevoerd. Dit betekent echter niet dat er voordien niets dergelijks bestond. De pastoors tekenden de doopsels, verlovingen, huwelijken en begrafenissen op in hun parochieregisters. Te Aartrijke werd dit gedaan vanaf 1613, te Loppem vanaf 1623 en te Zedelgem vanaf 1638, al gebeurde dit niet altijd even nauwkeurig.

Volgens de wet van 20 september 1792 en het besluit van het Directoire van 29 prairial IV (17 juni 1796) moest de burgerstand in iedere gemeente worden bijgehouden door de agent municipal: hij was de verantwoordelijke ambtenaar van de burgerstand. De pastoors werden verplicht de parochieregisters in te dienen. Dit gebeurde echter heel wat later, en alleen op bevel van hogerhand. Nog een tijdlang bleven de pastoors hun parochieregisters bijhouden, tegen de wet in, maar oogluikend geduld door de gemeentelijke bestuurders. (1)

HOE HET BEGON TE AARTRIJKE.

Jacobus Cool, agent municipal te Aartrijke, begon de burgerstand op 2 vendemiaire V (23 september 1796). Velen echter gaven de geboorten, huwelijken en overlijdens niet aan. Zo zijn de oudste registers van de burgerstand zeer onvolledig en ver van nauwkeurig. Tijdens het vijfde jaar der Republiek - van 22 september 1796 tot 21 september 1797 - werden in de burgerstand maar 37 geboorten ingeschreven. In diezelfde periode werden door de pastoor van Aartrijke 73 geboorten en doopsels ingeschreven in het

parochieregister. Wat de huwelijken betreft: vijf werden er ingeschreven in de burgerstand, tien in het parochieregister. Wat de overlijdens aangaat: in de burgerstand werden er acht opgetekend, in het parochieregister zevenendertig ! Van volledigheid gesproken ! Wat nu de nauwkeurigheid betreft, één feitje: op 9 frimaire VII (29 november 1798) wordt Dominicus Pollet ingeschreven in de burgerstand als overleden "heden om twee uren naermiddag, alhier woonagtig langts den Zeeweg". Dominicus Pollet was in februari 1798 opgevolgd aan Jacobus Cool als agent municipal. Welnu, op de vergadering van de municipale raad van het canton Torhout op 5 frimaire VII (25 november 1798) wordt Dominicus Pollet, overleden, als agent municipal van Aartrijke, vervangen door Leonardus de Sopper (2). Volgens de burgerstand echter was hij dan nog niet gestorven. De oplossing van dit raadsel vinden we in het parochieregister, waar we lezen: "die 22° Novembris 1798 obiit et 23° sepultus est Dominicus Pollet..." (op 22 november gestorven en op 23 begraven). En... 22 november is de 2 frimaire !

Pastoor Frans Bouckaert, gestorven op 11 februari 1798, en na hem deservitor (dienstdoende pastoor) Dominicus Augustinus bleven het parochieregister verder bijhouden: voor de doopsels tot 25 december 1798, voor de huwelijken tot 28 december 1797 en voor de overlijdens tot 4 april 1799. Sedert oktober 1797 - omwille van de Beloken Tijd en omdat de Aartrijkse parochiepriesters de beruchte eed niet hadden willen afleggen - kon geen kerkelijke begrafenisplechtigheid meer worden gehouden. Ze staat dan in de overlijdensakten in het parochieregister bijgeschreven: "sepultus sine officio" (begraven zonder kerkelijke dienst). Wanneer in april 1799 een "Commissaire special" naar Aartrijke kwam, was het gedaan met het bijhouden van het parochieregister. (3)

Dominicus Augustinus echter was dan reeds begonnen met een geheim register. Hierin tekende hij de huwelijken op van 21 oktober 1798 tot 13 juli 1802 en de doopsels van 21 januari 1799 tot 7 januari 1803. (4)

HOE HET BEGON TE LOPPEM.

Te Loppem werd het register van de burgerstand door P.J. Colens, regerings-commissaris bij de municipale raad van het canton Oostkamp, aan de agent municipal van Loppem Philippe Goderis afgeleverd op 28 vendemiaire V (19 oktober 1796). Slechts op 1 ventose V (19 februari 1797) werd de eerste akt ingeschreven en door Philippe Goderis ondertekend. Deze Philippus Jacobus Goderis uit Lichtervelde was op 26-jarige leeftijd te Aartrijke in het huwelijk getreden met de eveneens 26-jarige Maria Godeleva Broecke(5). Vanaf de akt van 14 messidor V (2 juli 1797) is het Adrianus de Knock, agent municipal geworden te Loppem, die er de burgerstand bijhoudt.

We vinden er dezelfde onvolledigheid als te Aartrijke. Maar ook te Loppem wordt het parochieregister verder door de geestelijkheid bijgehouden tot oktober 1797 en verder nog in het geheim tot 1 oktober 1798. Op 19 november 1798 begint onderpastoor Claeysens een nieuw register waarin hij doopsels en huwelijken optekent tot mei 1800 (6).

HOE HET BEGON TE ZEDELGEM.

Te Zedelgem werd het register voor het inschrijven van de geboorten, huwelijken en "afstervingen der Commune van Zedelgem, canton van Oostkamp, departement der Leije... afgeleverd den zevenentwintigsten vendemiaire vijfde jaer der republique (18 oktober 1796) aenden agent Breusseel". Eerst op 15 pluviouse V (3 februari 1797) worden de parochiale registers door het republikeins bestuur te Zedelgem afgesloten. Zowel in doopregister, huwelijksregister als in overlijdensregister vinden we: "fait et arretté ce 15 pluviouse l'an cinq de la republique".

Zo weten we dan dat Petrus Franciscus Brusseel agent municipal was der Commune van Zedelgem. Hij was afkomstig van Merendree (nu: gemeente Nevele in Oost-Vlaanderen). Dan was hij 43 jaar oud en gehuwd met Victoria (van) Moerkercke uit Roeselare. Hij oefende het beroep uit van chirurgijn (heelmeeester). Zo vinden we hem vermeld in de Aartrijkse Disrekening 1781 - '82 als "P.F. Brusseel, chirurgien tot Zedelghem" (7).

Nu de parochieregisters waren afgesloten, moest met de burgerstand worden begonnen. Daarvoor moest agent P.F. Brusseeel zorgen. Maar... nog tot 15 maart 1797 is het pastoor Bernardus Gillis die de akten van de burgerstand opmaakt. Ook de parochieregisters worden verder door de pastoor bijgehouden: voor de doopsels tot 23 september 1797; voor de huwelijken tot 19 september 1797 en voor de overlijdens tot 15 september 1797. Waarschijnlijk vond agent P.F. Brusseeel het de gemakkelijkste oplossing om de pastoor de burgerstand te laten bijhouden. Dan moest hij het zelf niet doen. Zo echter verwaarloosde hij zijn taak als ambtenaar van de burgerstand. Hij werd "gedenonceert" en om reden van deze "denuntiatio" werd hij afgesteld als agent municipal. Bij beslissing van de regeringscommissaris P.J. Colens werd dan "provisieel aangesteld den borger Joseph Adriaens als agent opden 26 ventose vijfde jaer der republique". Reeds op 16 ventose V (6 maart 1797) waren de registers nogmaals "gearretteerd ende gesloten door mij onderschreven agent municipal der commune van Zedelgem ter presentie ende op requisitie vanden commissaris van het uytwerkende bestier bij het canton van Oostcamp ende hetselve alsnu gecontinueert ende gehouden conforme de wet vanden 20 septembre 1792 ende het besluit van het uytwerkende bestier in daten 29 prairial vierde jaer der republique" (17.6.1796) (s.) P.J. Colens, com.

J. Adriaens, agent municipal

Zo zien we dat de regeringscommissaris bij het canton er goed op toezag dat alle wetten en besluiten van het Directoire stipt werden uitgevoerd en onderhouden.

De eerste akte opgemaakt volgens de republikeinse ordening is die van 26 ventose V (16.3.1797). Het is de geboorteakte van Joseph Adriaens, zoon van Joseph en Anna de Ketelaere. Deze akte werd ondertekend door Josephus Adriaens, "agent provisoer". Dit "provisoor" valt weg vanaf de akte van 12 floreal V (1.5.1797). Van dan af tekent J. Adriaens als "agent municipal der Commune van Zedelghem". Nadat Napoleon een administratieve reorganisatie heeft doorgevoerd in 1800, blijft J. Adriaens hoofd der Commune van Zedelghem, maar wordt van nu af "maire" genoemd. Dit blijft hij tot

31 december 1812. Vanaf 1 januari 1813 wordt Marcus de Meulenaere maire van Zedelgem.

Joseph Adriaens, uit Torhout afkomstig, was op 24 april 1787 te Zedelgem gehuwd met Anna de Ketelaere en had de hofstede van zijn schoonvader overgenomen (nu: hoeve Antoine Rommel, Brugsestraat 193) (8).

Joseph Adriaens stierf te Zedelgem op 27 april 1844, 87 jaar oud; zijn vrouw Anna de Ketelaere stierf er vier jaar later op 3 juni 1848, 84 jaar oud.

Aan de persoon van Joseph Adriaens is een sage verbonden: de BLOEDHONDSAGE. Hierover schrijft L.K. Cumps in zijn Sagenverzameling ("Gecommentarieerde sagenverzameling uit de streek van Zuid-Brugge en omgeving", Tielt, E. Veys, 1970, p. 270 - 272). Bij de uitleg die Cumps geeft moeten we toch volgende rechtzettingen bijvoegen: de verbouwing der Zedelgemse parochiekerk gebeurde niet in 1947 maar wel in 1847. Joseph Adriaens was niet schepen, maar maire (burgemeester) van Zedelgem. Adjoint (schepen) was dan Jan Baptist de Vleeschauwer, herbergier in de Gouden Leeuw. Zijn herberg deed dan ook tevens dienst als gemeentehuis. (9)

Bronnen:

De meeste gegevens voor deze bijdrage komen uit de parochieregisters, bewaard in het Rijksarchief te Brugge en uit de registers van de burgerstand, bewaard in het gemeentehuis van Zedelgem.

- (1) In 1796 werden door het Frans Bewind de parochies omgedoopt tot Commune. De hoofdman die tot dan toe de parochie bestuurde werd afgesteld en vervangen door de agent municipal, hoofd der commune en bijgestaan door de adjoint. Voor zover de communes geen 5000 inwoners telden werden ze samengevoegd tot cantons. De municipale raad die het canton bestuurde was samengesteld uit de agenten en adjoints der samenstellende communes met aan hun hoofd een president door hen verkozen, die noch agent noch adjoint mocht zijn van een der communes. Ook een sekretaris van de municipale raad werd door hen verkozen. Toezicht op de werkzaamheden van deze raad werd gehouden door een regeringscommissaris, die er goed moest op toezien dat alles in het republikeinse spoor liep. Aartrijke behoorde dan tot het canton Torhout; Zedelgem en Loppem tot het canton Oostkamp. Door de bestuurlijke reorganisatie van Napoleon in 1800 wordt iedere commune een bestuurlijke eenheid onder het gezag van een maire.

- Zo werd b.v. op 28 thermidor VI (15 augustus 1798) "den borger Janssens, gewesen pastor van Lichtervelde" die als onbeëdigd priester te Brugge was opgesloten, verplicht inlichtingen te geven over de parochie-registers van Lichtervelde van 1723 tot 1756, die n. niet waren ingediend. (Stadsarchief Torhout, Modern Archief nr 42).

- (2) Rijksarchief Brugge, Leiedepartement nr 3604 - Op 5 frimaire VII (25 november 1798) had Leonardus de Sopper aanvaard om agent municipal te zijn in Aartrijke en zou op 8 frimaire de eed afleggen, maar... hij zond zijn kat ! Dan werd door de municipale raad de benoeming van L. de Sopper nietig verklaard en eindelijk op 13 nivose VII (2 jan. 1799) vond men iemand op te Aartrijke agent "temporaire" te zijn tot aan de volgende verkiezingen in april 1799. Het was de Torhoutenaar J.B. Cousyn. Deze bleef agent ad interim tot bij de verkiezingen van april 1799 waarbij Bernard de Lanoye agent werd te Aartrijke.
- (3) Rijksarchief Brugge, Vrije Registers nr. 2135
- (4) Bewaard in Kerkarchief Aartrijke nr 135
- (5) Parochieregister Aartrijke nr 14
- (6) A. VERVENNE: De St.-Martinusparochie te Loppem, Loppem, 1980 p. 81-82
- (7) Disrekening Aartrijke 1781-'82 in Rijksarchief Brugge, Vrije Register nr 11576
- F. RONSE: Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem, p. 45 geeft de bestuurders der Gemeente op tijdens het Franse Bewind. Daar vermeldt hij P.F. Brusseel niet als agent municipal, wat hij wel doet op p. 196. Op p. 54, waar F. Ronse handelt over de chirurgijns vervormt hij de naam van P.F. Brusseel tot P.F. Bruneel.
- (8) Rijksarchief Brugge, Vrije Register nr 15717
- (9) F. RONSE: Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem p 46.

KRINGLEVEN VLOETHEMVELDWANDELING

Op zondag 23 augustus 11. organiseerde onze heemkring een wandeling doorheen het Vloethemveld onder leiding van haar bestuurslid Géry CAPPON, die heel wat historische uitleg verschaftte gedurende deze wandeling. Naast de herkomst van de goederen, werd ook duidelijk gewezen op de totale ommekeer dat dit gebied heeft ondergaan: van heide tot een bosrijk en een vruchtbaar landbouwgebied. Ook de restanten van de (vossen)barm werden aangedaan. Verder werd de komst van de eerste woningen onderstreept in het kader van de omvorming van het Vloethemveld. De 14de-eeuwse hoeve Noortweghe langs de Diksmuidse Heirweg kwam uitvoerig aan bod, waarover later een aparte bijdrage in ons tijdschrift.

G.C.

BEWAARPLAATSEN VAN DE PAROCHIEREGISTERS
EN DE BURGERLIJKE STAND VAN ZEDELGEM

Géry Cappon

1. Rijksarchief te Brugge (R.A.B.)

Op het Rijksarchief te Brugge worden de Zedelgemse parochieregisters uit het Ancien Régime bewaard, alwaar ze kunnen gekonsulteed worden.

Deze 7 registers bevatten de doopsels, huwelijken en begrafenissen vanaf 1638 tot 1797; één enkel hiaat vanaf 1674 tot 1679 buiten beschouwing gelaten. Op deze registers werd een alfabetische tafel opgesteld per soort akten.

tafel: nr. 238

P.R. Zedelgem: nrs 1 tot 7

2. Gemeentehuis te Zedelgem

- a) Het oudste register op het gemeentehuis omvat deels dubbels op de parochieregisters. Deze vangen aan in 1795 en eindigen op 16 ventose an 5 (= 6 maart 1797); de dag waarop de parochieregisters opgeëist werden. Deze akten zijn van de hand van E. H. Bernardus Gillis. Een merkwaardig detail is, dat voornoemde pastoor gedurende de maanden februari en maart 1797 de akten in het Vlaams inschreef i.pl.v. in het gebruikelijke latijn.
- b) Op 26 ventose an 5 (= 16 maart 1797) vangt te Zedelgem officieel de Burgerlijke Stand aan. Joseph Adriaens, agent municipal, continueert de akten van geboorte, overlijden en huwelijk in de Franse taal.

- c) Voor de periode van 22 september 1798 tot 23 september 1800 is er op het gemeentehuis te Zedelgem geen enkele akte aanwezig. Deze periode behelst twee complete jaren en corresponderen met het 7de en 8ste jaar van de Franse Republiek.
- d) Vanaf 23 september 1800 is de toestand terug genormaliseerd en zijn alle akten tot op heden aanwezig. Uiteraard dient rekening te worden gehouden met de oprichting van Veldegem als zelfstandige gemeente in 1920.

In het gemeentehuis bevinden zich ook de tienjaarlijkse tafels op de registers, die opgesteld zijn per soort akten en alfabetisch op de 1ste letter van de familienaam, althans wat de vroegste tafels betreft. De oudste tafel omvat de periode 1792 - 1801, waarin ook de namen zijn opgenomen van de twee ontbrekende registers, waarvan sprake was in 2 a).

3. Rechtbank van 1ste Aanleg te Brugge

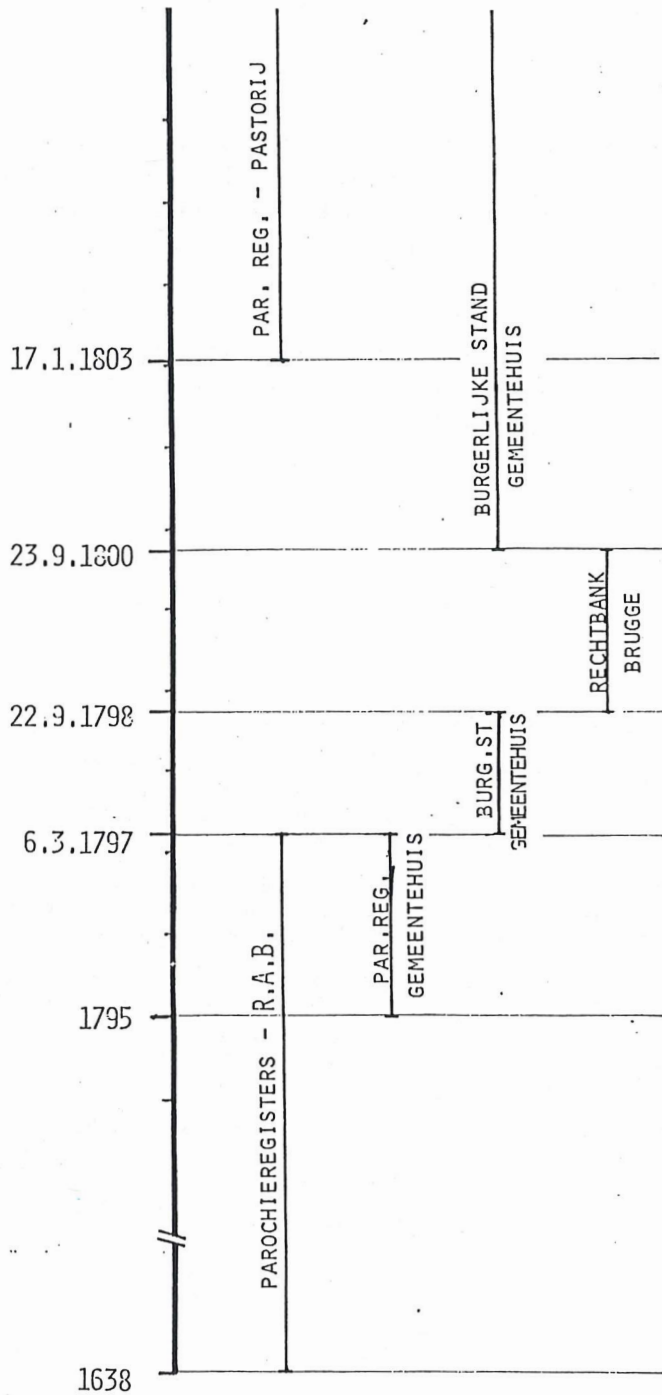
De Burgerlijke Stand wordt in dubbel opgesteld, waarvan de originelen op het gemeentehuis blijven en de dubbels gedeponneerd worden op de Rechtbank van 1ste Aanleg te Brugge. Nadere inlichtingen werden ingewonnen, waarbij bevestigd werd dat de twee ontbrekende jaren (an 7 en an 8) aldaar worden bewaard. Er is echter geen raadpleging toegelaten.

M.b.t. deze beide jaren is er een tweede moeilijkheid. De huwelijken moesten voltrokken worden in de kantonhoofdplaats. Dit betekende dat de Zedelgemse bruidspartjes zich moesten melden op het gemeentehuis van Oostkamp en dat de huwelijksakten bijgevolg resorteren onder de Burgerlijke Stand van de gemeente Oostkamp.

4. Pastorij Sint-Laurentius te Zedelgem

De organieke wet van 20 september 1792 en de toepassing ervan bij dekreet voor onze gewesten op 17 juni 1796, legde echter geen verbod op aan de geestelijkheid om hun registers bij te houden. Ze verloren wel hun bewijs-

SCHEMATISCHE VOORSTELLING

kracht t.o.v. het Burgerlijk Recht. Nochtans moeten we een lange tijd wachten vooraleer te Zedelgem opnieuw de registers werden opgesteld. Op 17 januari 1803 - bijna 6 jaar na de laatste akte van pastoor Bernardus Gillis - werd de eerste doopakte ingeschreven door onderpastoor E.H. J. Vanbossele. E.H. Philippe Dumon, pastoor benoemd te Zedelgem in februari 1803, houdt verder vanaf 27 februari het doopregister bij.

Op pag. 107 vindt U een schematische voorstelling van het soort registers die bewaard worden in de verschillende archieven, in functie van de tijd dat ze werden opgesteld.

KRINGLEVEN ROMAANSE UITSTAP

Op zondag 27 september vertrok op Zedelgem dorp een autocaravaan voor een "Romaanse uitstap", waarbij achtereenvolgens de kerken van Snellegem, Ettelgem, Bekegem en Ichtegem werden bezocht. De leiding voor deze uitstap werd toevertrouwd aan onze bestuursleden E. H. W. Peirsegaele en Dhr. P. Arnou, die beide heel wat merkwaardigheden wisten bij te brengen. Het oude kerkje van Snellegem, waarin deels de sakristie is ondergebracht, gaf een duidelijk voorbeeld van de Romaanse bouwstijl. Vooral hier kwamen de typische dikke muren, kleine vensters met hun ronde bogen zeer goed tot uiting.

Te Ettelgem werden de ruïnes van de oude Romaanse kerk bezocht, die in 1931 gedeeltelijk werd gesloopt. Alleen nog het koor en de noordelijke langsmuur van het schip staan nog overeind.

Te Bekegem kon een voorbeeld bezichtigd worden van een kerkje dat een geslaagde restauratie heeft ondergaan en binnen een keurige opsmuk heeft gekregen.

Tenslotte werd een bezoek gebracht aan de kerk van Ichtegem, die grootste van de vier. Typisch hier is dat het oude bouwwerk volledig uit veldsteen is opgetrokken. Het oorspronkelijk koor van deze kerk is veranderd in het portaal.

Deze uitstap was een geslaagd initiatief.

G.C.

KERKELIJKE GEBRUIKEN TE ZEDELGEM
TIJDENS DE XVIE EEUW

J. POLLET

In verband met sommige kerkelijke feesten werden bepaalde volksgebruiken in ere gehouden, waarvan de kosten door de kerk werden gedragen. Dergelijke gebruiken vinden we ook op andere parochies (1).

HET PREDIKEN VAN DE PASSIE.

Jaarlijks werd op Palmzondag het lijdensverhaal gepredikt. Deze prediking werd gehouden door de "graubroeders" (minderbroeders) van Brugge. Het was een dagvullend programma. Een deel van het lijdensverhaal werd 's voormiddags gepredikt, het andere deel in de namiddag. Aan de predikant werd 3 lb.par. betaald door de kerk. We lezen b.v. in kerkrekening 1575 dat 3 lb.par. werd betaald aan "de graubroeders van Brugghe van de passie te preken upden palme sondach". In de kerkrekening 1578 wordt geen melding gemaakt van het prediken der passie. Sedert 20 maart was Brugge in handen der Calvinisten, die er vooral tegen de kloosterorden een aktie hadden ontketend. Dit is wellicht de reden waarom dat jaar geen "graubroers" naar Zedelgem kwamen om de passie te prediken.

WITTE DONDERDAG.

Aan de kinders die op Witte Donderdag naar de kerkdienst kwamen werden "crakelijnghen" uitgedeeld. Zo werden b.v. in 1573 vierhonderd krakelingen aangekocht voor 9 lb. 12 s. par. "om de kinders te deelen naer costume" (naar aloud gebruik). In 1577 en 1578 waren dat telkens vijfhonderd krakelingen. En om deze koeken - een soort mastellen - niet droog te moeten

eten, werd daarbij bier te drinken gegeven. Zowel in 1573 als in 1575 werden door de kerk aangekocht "XV stopen maers bier om de kinders mede te soppen". Hiervoor werd 25 s.par. betaald. In 1577 werden 22 stopen bier gekocht voor 3 lb. 13 s. 4 d.par. "om de lien ende kijnderen mede te soppene". In 1578, 25 stopen wit bier "om de prochianen ende de kinderen te drijncken naer costume". Kostprijs: 4 lb. 7 s. 6 d.par. Een stoop was ongeveer 2,5 liter.

PASEN

Ter gelegenheid van het Paasfeest moest alles in de kerk op zijn paasbest zijn. Telkens vinden we dan een uitgave van 2 lb. par. om "tmtotael te doen schueren" (het koperwerk te poetsen). Pasen was ook de tijd voor de jaarlijkse kommunie. De communicantes (zij die tot de paasplicht waren gehouden) moesten hun pasen houden. Zo vinden we in de rekeningen een uitgave voor "cleen broot" (kleine hosties) voor de kommunie der gelovigen. In 1573 werd "vijfhondert cleen broot" aangekocht voor 3 s. 9 d.par. In 1575 werden 450, in 1577 400 en in 1578 500 kleine hosties aangekocht. Zo mogen we dan aannemen dat er dan te Zedelgem 400 à 500 communicantes waren, wat een bevolking veronderstelt van 600 à 700 personen.

Aan hen die met de paasdagen te kommunie gingen werden "lijfcoucken" gegeven: ze kregen een stukje honigkoek, zoetekoek. In 1573 werden 24 lijfcoeken aangekocht voor 2 lb. 8 s.par., in 1577 20 voor 2 lb. par. en in 1578 25 voor 2 lb. 10 s. par. Een der kerkrenten, die jaarlijks aan de kerk moest worden betaald bestond uit " IIII lijfcoeken weerdich XVIII d. par. t'stic of jaerlicx te betalene met VI s. par." Deze rente was bezet op 4 lijnen bos "ligghende in Zedelghem west vander kercke ten westpleijne ende heedt van ouden tijden den heerste busch ende nu den lijfcoeke busch". Zo lezen we in de legger van 1518. In de legger van 1557 wordt erbij gevoegd dat dit bos paalde"metten oosthende opden ouden ghendwech". In 1518 was het Willem Storme fs. Laurens die deze rente moest betalen; in 1557 was het Cornelis Gillis fs. Cornelis en in 1627 Jan Kuerse. In 1627 echter werd deze rente door Jan Kuerse afgelost voor een bedrag van 7 lb.

16 s. par. (2)

Na de communie werd ook wijn te drinken gegeven. In 1573 werden hiervoor vier en half stopen "wijn bastaert" gekocht voor 6 lb. 4 s. par. "om 't volc te nutten dat ten helegghen sacramente ghijnck". In 1575 waren het vijf stopen "wijn bastaert om t' volc mede te berechten naer costume" wat 9 lb. par. kostte; in 1577 vier stopen "wijn bastaert omme t' volck mede te soppene" voor 6 lb. 16 s. par. en in 1578 vijf stopen "wijn bastaert om t' volc mede te muenighen" voor 8 lb 10 s. par.

PINKSTEREN

Ter gelegenheid van dit feest werd symbolisch herinnerd aan de nederdaling van de H. Geest. Er werden roodgekleurde ouwels uitgedeeld aan hen die in de kerk aanwezig waren en ook liet men in de kerk een witte duif los. Ieder jaar werden "IIII^C nouwelen" (400 hosties) aangekocht "om achter de kercke te deelen naer costume" waarvoor 24 s.par. werd betaald. De witte duif betaalde men in 1573 2 s.par. en in 1578 6 s. par.

KERSTMIS

De voornaamste plechtigheid op dat feest werd 's nachts gevierd. Daarom werd vooral gezorgd voor wat warmte in die koude winterdagen. Gans de nacht door werden de klokken geluid. Zij die moesten luiden kregen telkenjare 50 bundels brandhout. Zo konden ze wat vuur maken om zich te warmen. In 1575 werd 32 s. par. betaald voor "een vichtich houts om de luwers naer costume". Zo vinden we het ook in de andere rekeningen. De kerkvloer werd met gleistro belegd, zoals dat ook op de andere grote feesten gebeurde. Zo lezen we b.v. dat in 1578 21 s. par werd betaald voor "vijfentwintich gheleij om de kercke te stroijen naer costume". In 1573 is er ook spraak van "vijf hoet colen" en in 1575 van een mate colen naer costume". Het gaat hier om houtskolen die in een comfoor werden gebrand om wat warmte te verspreiden. Natuurlijk werden op Kerstdag de kinderen niet vergeten. Ieder jaar werd aangekocht "een partie appelen om de kijnders te werpene naer costume". Deze appels kostten in 1573 9 s.par. en 1578 6 s. par.

Bronnen:

- (1) De gegevens komen uit de kerkrekeningen van 1573, 1575, 1577 en 1578, bewaard in het kerkarchief Zedelgem nrs. 37 - 40.
- Over kerkelijke gebruiken zie b.v. J. DE SMET: Kerkelijke gebruiken en toestanden in het Brugse Vrije, in Biekorf 1960 p 137 -145 en p. 169 - 176.
- (2) Legger 1518 in Kerkarchief Zedelgem nr 36
Legger 1557 ibidem nr 92; in een randnota in deze legger, door pastoor Jacob Legillon ondertekend, wordt de aflossing van deze rente in 1627 vermeld.

Aan volgende ledenprijzen staan U ter beschikking:

Ronse Fr.: Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem	560 F
Ronse Fr.: De Romaansche doopvont van Zedelghem	80 F
Peirsegaele W.: Keizer Karel V, vader van Europa	130 F
Atlas van alle Westvlaamse gemeenten rond 1960	300 F
Baert Ph.: De kerken van West-Vlaanderen vóór 1914	1 080 F
Arnou P. en Devadder J. C.F.X.: 75 jaar Broeders Xaverianen en St.-Leoschool te Zedelgem	200 F
Ryserhove A.: De geheimzinnige zaken van Beernem	250 F
Fonteyne Norbert E.: Kinderjaren	320 F
Alle straten en straatjes van West-Vlaanderen	700 F
Zilleghem, 1ste jaargang	200 F
Glasraam van Groot-Zedelgem	2 000 F
Molenkalender 1980	50 F
Kastelenkalender 1981	50 F
Kaartengids van het Houtland	160 F
Westvlaanderen in beeld	480 F
Tegeltje St.-Laurentiuskerk	40 F
Tegeltje wapenschild Zedelgem	40 F
Bidprentje van Pastoor Gerard Coucke (met foto)	7 F
Folder van het Heirwegpad en Klytepad	elk 10 F
Pluimveehouderij	100 F

VERPACHTING VAN DE VIJVERS IN HET VLOETHENVELD

Géry Cappon

Dat de vijvers, ontstaan in het Vloethenveld, niet zonder belang waren, blijkt uit het feit dat ze verpacht werden; hetzij medegaand met de hofstede Noortweghe, hetzij afzonderlijk. Van een dergelijke verpachting werd een pachtbrief teruggevonden die dateert uit het jaar 1657, waarbij de voogden van het Godshuis Sint-Jan te Brugge de vijvers in pacht gaven aan Pieter Logghe d'oude uit Zedelgem. Pieter Logghe kon pas vanaf half maart 1659 gebruik maken van deze vijvers, aangezien het pachtkontraat van de weduwe Anselmus Logghe en zonen slechts op voormelde datum verliep. Zoals bij andere pachtovereenkomsten liep de duurtijd van de pacht over 9 jaar. Volgens de pachtbrief had Pieter Logghe d'oude de volgende vijvers in pacht:

1. de Vloothemviverre
2. t' Maenkenviverre mette cleyne vergaerviverkens, gheseyt
Savoiren onder den Wulfsberch
3. den Oudenburchviverre
4. twee cleyne, liggende aenden steert van den Vloothem-
viverre
5. t' Baillieviverken
6. de Wulfekendyckeviverre
7. t' Paelynkviverken met een cleen vergaerviverken van
noorden daeraen
8. den Meynaertviverre
9. den Haenebekeviverre

Naast deze vijvers maakten eveneens nog 16 gemeten veld deel uit van zijn pacht. Van dit veld werd gesteld dat Pieter Logghe het zou bewerken tot

vruchtbaar land en het zelfs te bezaaien en te beplanten met kanthagen. Voor deze beplanting zou het Godshuis de kosten tot haar laste nemen.

Niettegenstaande dat Pieter Logghe voor landwinning zorgde als compensatie voor het gebruik van de vijvers, moest hij nog een jaarlijkse pachtsom betalen ten belope van 16 pond 13 schellingen en 4 groten.

Nog andere condities werden gesteld aan de pachter van de vijvers: zo had Pieter Logghe de verplichting om jaarlijks "inden vasten twaelf snoucken ende twaelf carpelen" te leveren "ten huuse vanden ontfangen van desen Godshuuse". Dit veronderstelt dat de vijvers zeer visrijk waren en voor enige bron van inkomsten zorgden voor de pachter. Trouwens bij de opsomming van de pachtvijvers is er soms sprake van "vergaerviverkens", wat er toch enigszins op wijst dat de vis op deze plaatsen van de vijvers werd gekweekt, om later te worden gepoot.

Door zijn overlijden heeft Pieter Logghe d'oude zijn pacht niet kunnen volmaken, maar heeft zijn zoon Mattheus aanvaard de pacht van zijn vader verder te zetten vanaf 3 maart 1661. De pachtvoorwaarden bleven dezelfde, uitgezonderd dat zoon Mattheus per jaar 3 gemeten veld moest bewerken tot vruchtbaar land.

Bron:

Archief O.C.M.W. Brugge: Pachtbrief nr 186.

KRINGLEVEN Vertelavond: "HITLER in W.O.I en W.O.II"

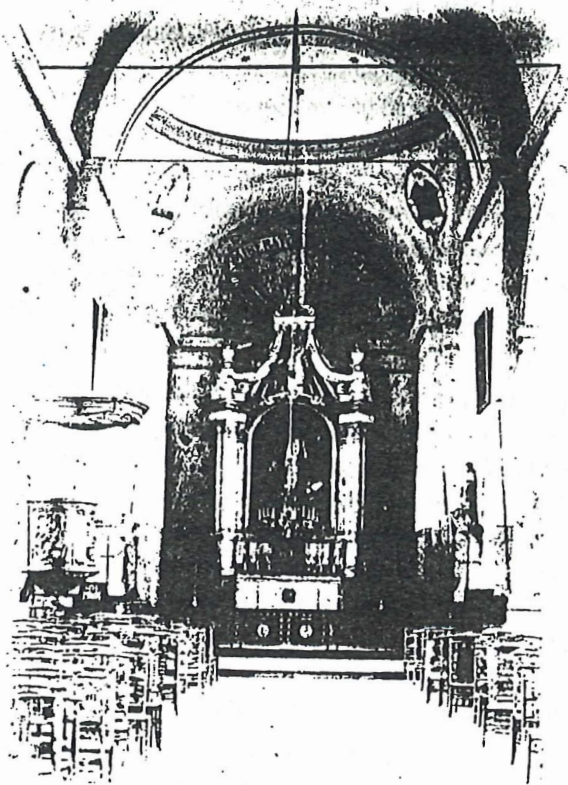
Met medewerking van het Westvlaams Verbond voor Heemkringen werd op 13 november een vertelavond op touw gezet, waarbij dhr. Lucien VANACKER uit Ardoie de aanwezigen wist te boeien rond de figuur van Hitler. De spreker week af van de klassieke verhalen rond deze figuur en belichtte de "Führer" als een doodgewone Duitse soldaat uit Beieren gedurende de W.O.I, die dank zij zijn schilderstalenten nog enigszins opviel in de hele troep. Eén van deze schilderijen, een portret van een jong meisje, zou de spil worden van het verhaal van de Fransman Jean-Pierre Nollet: de zoon van Hitler... Een zeer geslaagde vertelavond vol met verrassingen.

G.C.

VROEGER

Zedelghem

Phot. D. Hendrix. Cuy Illust. 84. Antwerpen.

't Binnenzicht der kerk. — La vue intérieure de l'église

M. Vywcke

Evenals de kaart met een zicht volgens tekening, die op het voorplan het huis van de familie Vyncke voorstelt, (Zilleghem, 2de jg. nr 1), werd ook deze prentkaart door Maria Vyncke verzonden. Ze hoort nog tot de periode dat de verzender zijn naam schreef op de voorkant van de kaart.

Ook deze foto situeren wij rond de eeuwende. Het is dus de kerk die de pastoors Jules Wtberghe, Louis Degrendel en Frederik Ronse gekend hebben.

Zoals we zien was het koor versierd met motieven, heiligenafbeeldingen en de spreuk "Miserator Dominus", d.i. "De Heer is barmhartig".

De twee schilderijen hangen er nog, maar nu wat lager. Vóór het tabernakel hing "de wijden kroonlichter zonder kunstwaarde" (F. Ronse: De geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 99). Het altaar staat nog diep in het koor. Het was nog de tijd dat de priesters Mis lazen met hun rug naar het volk gekeerd en dat de gelovigen knielden (zie stoelen).

Aan elke pilaar was nog een heiligenbeeld gehecht. Koor en schip waren gevloerd met de "schorren" die we nu nog zien waar de stoelen staan.

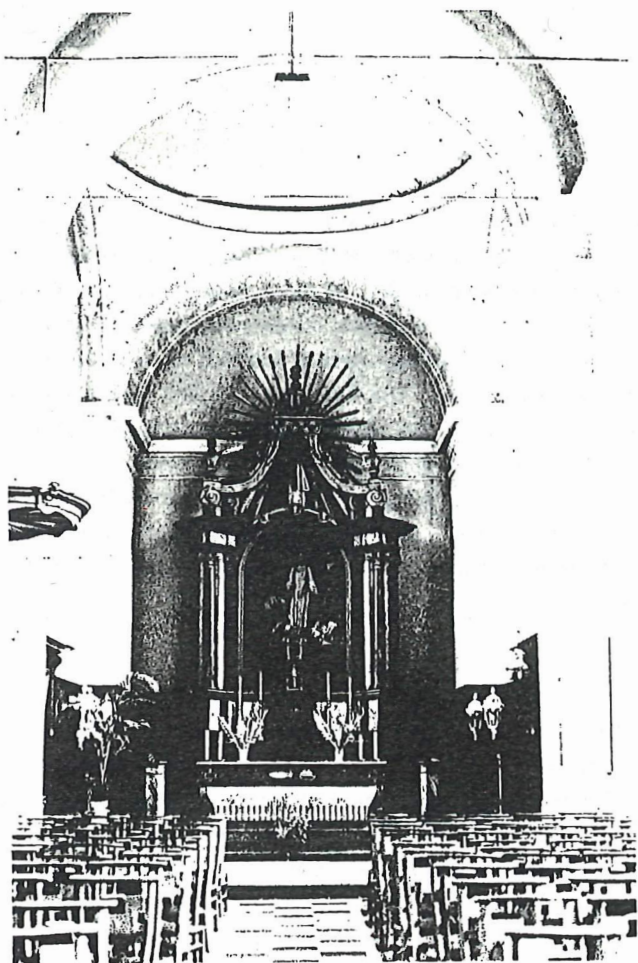
De communiebank waarover Pastoor Ronse het heeft op blz. 79 staat er ook nog.

Pastoor Gerard Coucke (1959-1970) heeft de meest opvallende veranderingen aangebracht: de communiebank verwijderd, het altaar dichterbij het volk gebracht om de Mis te lezen naar het volk toegekeerd, de houten lambriseringsring geplaatst in het koor en ook in het portaal, de vloer in het koor en in het midden van de middenbeuk gemoderniseerd, de kerk in een lichtgele kleur gezet, de moderne glasramen aangebracht, de meeste beelden van de pilaren verwijderd, de sacristie vergroot en vloertapijten gelegd. De "praalvaten" waarmee het vroeger bestaande processiebaldakijn was versierd (Ronse, p. 100) werden ook onder pastoor Coucke vastgehecht aan de koorbanken. Die praalvaten dateren van 1752.

Pastoor Van Kersschaever (1970-1981) zorgde voor een degelijker verlichting en een efficiënte verwarming met warme lucht.

"Vóór Pastoor Coucke;" zeggen onze mensen, "leek onze kerk een schuur. Nu is ze een juweeltje."

Willy Peirsegaele

BEVRIJDING VAN ZEDELGEM IN 1944
(TWEEDE DEEL)

P. ARNOU

Voorwoord

Sedert de publikatie van mijn eerste bijdrage, ben ik door enkele personen aangesproken, die mij kostbare informatie hebben doorgespeeld, waarvoor ik hen hier van harte dank. Op basis hiervan kon ik nieuwe, verdere onderzoeken doorvoeren, waardoor evenwel het publikatieschema werd vertraagd. Hierdoor zie ik mij genoodzaakt het repressiedossier voorlopig nog niet te behandelen. Dit betekent niet dat hierover niet meer zal worden gesproken, maar wel dat ik met de publikatie hiervan pas zal beginnen, wanneer zoveel mogelijk materiaal zal verzameld en verwerkt zijn. Wanneer men een dergelijk netelig probleem aanpakt, moet men werkelijk vast in de schoenen staan. Nadat in een eerste deel vooral de militaire operaties werden beschreven, komt nu de situatie onmiddellijk na de bevrijding aan bod.

3. Na de bevrijding...

De eerste dagen na de bevrijding bleven de meeste dorpsgenoten in een euforische stemming. Vanuit de Brugse randgemeenten kwamen vluchtelingen toe, die bij vrienden of verwanten verbleven tot Brugge zou bevrijd zijn. Dit gebeurde op 12 september. Enige dagen erna reeds begon het pas bevrijde gebied opnieuw tot leven te komen, alhoewel aan de twee vaarten en aan het zeekanaal Brugge-Zeebrugge harde gevechten geleverd zouden worden tot begin november. Zo begon de tram Brugge-Diksmuide vanaf midden september weer te rijden. De startplaats lag nog niet in Brugge-stad, daar de verwoestingen te groot waren, maar wel te Sint-Andries (Keizer). Er wer-

den drie trams per dag ingelegd met vertrek vanuit Sint-Andries om 9.06 u, 12.52 u en 18.32 u en vanuit Diksmuide om 6.10 u, 10.12 en 15.40 u. Op woensdag en vrijdag reden de goederentrans reeds weer. Tussen Brugge en Roeselare reden sledhts twee treinen met vertrek te Brugge om 7.20 u en 15.30 u en te Roeselare om 8.50 u en 17.10 u. De doorgaande treinen deden er tot meer dan 2 uur over tussen Brugge en Kortrijk. Naarmate mogelijk, werden al snel nieuwe trams en treinen ingelegd. Zo reed er in 1945 zelfs een trein Brugge-Zedelgem en terug (vertrek Brugge 7.30 u, aankomst Zedelgem 7.47 u, vertrek Zedelgem 7.50 u en aankomst Brugge 8.07 u).

Intussen werden de geallieerde legers even voorbij Brugge opgehouden door de sterke Duitse verdedigingsgordel achter de twee vaarten. Op 13 september probeerde men een eerste maal de kanalen te overschrijden bij Moerkerke. De poging mislukte en men verloor er 35 man, 53 werden gewond en 60 werden gevangen genomen. De overlevenden moesten het kanaal overzwemen om te ontsnappen. Op 22 september werd een nieuwe poging gedaan bij Watervliet en de Isabellapolder, eveneens met zware verliezen, maar zonder resultaten. De Duitse legers hadden immers hele gebieden onder water laten lopen. Zo stond de hele polderstreek tussen Zeebrugge en Sluis tot Moerkerke blank. Het was duidelijk dat de "Breskens Pocket" slechts moeilijk te nemen zou zijn. Uiteindelijk werd vanuit het Waasland een aanval op Terneuzen gelanceerd; de stad viel op 20 september. Van daaruit stak men de Braakman over om zo de Duitsers in de rug aan te vallen. Dit gebeurde op 9 oktober. De Duitse troepen die achter de twee vaarten lagen, behoorden tot de Vierenzestigste Infanteriedivisie, harde troepen, die ook reeds in Rusland gevochten hadden. De leiding van de verdedigingsgordel lag bij generaal-majoor Eberding, een bekwam officier. Het algemeen oppercommando lag, zoals gezegd, bij von Zangen, hoofd van het 15e leger. Een aanval op 10 oktober op de Leopoldvaart bij de Isabellapolder mislukte opnieuw, maar door de aanval in de rug verminderde de slagkracht van de Duitsers. Zo kon Eede worden genomen op 16 oktober en op 19 oktober 1944 viel Aardenburg. Op 21 oktober werd Breskens bevrijd. De 27e deden de Duitsers nog een scherpe tegenaanval, maar op 1 november viel Knokke en daarbij werd Eberding gevangen genomen. Zeebrugge werd veroverd

op 2 november, waarna de Duitsers in de "Breskens Pocket" zich overgaven.

Samen met het nieuws van de bevrijding van Knokke, liep in Zedelgem de droeve mare binnen dat de dag voordien, in gevechten te Dudzele, André Goegebeur was gesneuveld. André, die zich in de oorlog zeer verdienstelijk had gemaakt als weerstander, had zich, zoals gezegd, bij de bevrijding aangesloten bij het Canadese leger. Het nieuws werd op 4 november bevestigd in een bericht van het "Burgerwelzijn". André was de zoon van Jacob Goegebeur en Zenobie Demeyer. Hij was geboren te Zedelgem op 5 september 1922 en bakkersgast bij bakker Pattyn. Hij werd te Zedelgem met militaire eer en in aanwezigheid van een enorme volkstoeeloop begraven. Burgemeester Berquin sprak aan het graf een lijkrede uit (zie bijlage).

†
ROEMRIJKE GEDACHTENIS
van

Heer André GOEGBEUR

Lid van de Weerstandsbeweging.
Oorlogsvrijwilliger bij het Canadese Leger.
zoon van
Jacob en Zenobie DEMEYER
geboren te Zedelgem, den 5 September 1922 en voor
de bevrijding van België eervol gesneuveld te
Dudzele, den 31 October 1944.
Lid van den Ontheffingenvond van St-Leo.

Op Allerheiligen kwam het ontstellend bericht van zijn heldendood.

In den vooravond was hij uitgezet op patroelje in het vijandelijk vuurgebied. Door water en sompeling ging de gevaarlijke tocht. Onmedoogend maalde het vijandelijk geschut. ANDRÉ stortte neer doodelijk getroffen in volle borst. Een laatste afscheidswaard weldte op uit zijn gind hart.

Mijnerend denken wij nu aan hem:
hij was onvervaard en moedig op zijn post,
immer vuur en vlam, luchthartig, opgewekt,
van katholieke ouders, christelijk opgevoed en goed van inborst.

Over dit gekneusde en bloedig lijk liggend op den modderig, kille grond bulgen wij zerbiedig neer.

Hij heeft zijn leven geofferd.... Grooter liefde bestaat er niet....

Dierbare OUDERS, BROEDERS, ZUSTERS en vele VRIENDEN, mijn dood, ofschoon pijnlijk en grievevend voor U, is kostbaar in de oogen des Heeren. God. Immers, weet, hoe ik, eenvoudig en natuurgetrouw, het offer bracht van den dood voor het leven van mijn volk en voor het heil van mijn land.

Het afscheid van U, mijn geliefde VERLOOFDE, weegt mij zwaar. Gij hebt zoo innig meegedeeld in mijn gevaarlijke werken onder de besetting. Om den stift voor het vaderland voort te zetten waart Gij het zotend eens met mij. Aan U mijn besten dank om uw trouwe liefde tot het bittere einde. Vaartwel en bidt voor mij.

Zijn ziel ruste in ewigen vrede.

De familie Jacob Goegebeur-Demeyer
zeer getroffen door de
blijken van deelneming,
bieden U hunnen inni-
gen dank.

Drukkerij: De Ketelreze-De Haes Zedelgem. Tel. 140.

Zijn overlijdensakte werd pas op 13 november 1944 te Dudzele opgemaakt. De ambtenaar van de Burgerlijke Stand vermeldde in zijn akte - tegen alle geldende bepalingen in - dat Andreas Goegebeur "lid (was) van de weerstands-beweging en oorlogsvrijwilliger bij het Canadeesch leger" en dat hij "gestorven is voor België". Normaal mag dit niet, daar de ambtenaar zich moet beperken tot de simpele identiteitsgegevens zonder toevoegingen. Wel voorzag een naoorlogse maatregel dat bij gesneuvelden mocht bijgevoegd worden "gestorven voor België".

Intussen was het economische en verenigingsleven te Zedelgem weer gestart. Op 24 september verscheen voor het eerst opnieuw "de Weekpost". Dit was een lokaal Zedelgems krantje, dat vanuit de ravitailleringdienst was gegroeid en voor het eerst was verschenen op 13 juni 1943 onder de titel: "Bekendmakingen". Later was dit krantje uitgegroeid tot een klein blad met ook de kerkelijke diensten en het ontspannings- en verenigingsleven. Vanaf 10 oktober droeg het de titel: "Weekpost". Voor de bevrijding was het laatst verschenen op 27 augustus 1944. In het bevrijdingsnummer van 24 september 1944 vinden we twee hoofdingen. Eerst kwam de tekst van E. H. Alfons Remaut, pastoor van Sint-Laurentius: "We danken God en de H. Maagd voor Hun bescherming, van alle oorlogsrampen, over onze gemeente gedurende die vier bange jaren die heengingen. 'Te Deum laudamus'." Dan kwam een tekst van Frans Haesaert, hoofd van de ravitailleringdienst: "Aan de Gealliëerde legers op onzen bodem, die ons de bevrijding brachten, zeggen we "Be welcome" en "We thank you" Leve België !!! Leve Koning Leopold III !!!" In dit nummer vinden we ook het staatstelegram dat het gemeentebestuur bereikte, en waarin was voorzien dat alle bestaande reglementen van toepassing bleven totdat de Belgische Regering er nieuwe zou uitvaardigen.

Ook het economisch leven geraakte opnieuw op dreef. Midden september 1944, pas enkele dagen na de bevrijding, opende de Bank van Brussel een filiaal te Zedelgem, in de Ruddervoordsestraat 23-F. Dit bureau diende vooral om aan de landbouwers hun leveringen te betalen. Het was geopend op dinsdag en donderdag van 14 tot 16 u. Vanaf 1 oktober 1944 kwamen de

eerste nieuwe richtlijnen voor de landbouwers inzake teelt en leveringen. Zo verviel de verplichting tot het kweken van oliehoudende gewassen (koolzaad), die in de oorlog was opgelegd. Nochtans verliepen de leveringen niet meer zo vlot als tijdens de bezetting. Op 22 oktober werd in de Weekpost geklaagd dat slechts één zesde werd geleverd van datgene wat in 1943 op hetzelfde moment was geleverd. De provinciegouverneur drong aan op een snelle normalisering. De rantsoenering zou trouwens maar geleidelijk opgeheven worden. Slechts op 1 december 1948 zouden brood, suiker en olie opnieuw totaal vrij te verkrijgen zijn. Tussen 7 en 10 januari 1945 zouden hier te Zedelgem voor het eerst opnieuw zijden kousen voor de dames tegen rantsoeneringszegeltjes te krijgen zijn.

De plaatselijke Rode-Kruisafdeling nam intussen een grote vlucht. De afdeling werd opgericht op 2 juli 1944. Voorzitter was Frans Haesaert; Cosmas Verhelst werd secretaris. Er was een lessenreeks eerste hulp ingezet voor de bevrijding, die werd geleid door Dokter A. Hoet. Na de bevrijding nam Dr. Vandevoorde de leiding van de lessen op zich. In samenwerking met de passieve luchtbescherming, die onder leiding stond van Karel-Louis Pans, werden na de bevrijding twee mobiele hulpposten ingericht om bij oorlogsgeweld tussen te komen. De uitrusting werd aangekocht. Hulppacties voor Kortemark en St.-Andries werden opgezet. Deze activiteiten werden gefinancierd door ingerichte avonden en inzamelingen. Zo spraken hier op zondag 8 oktober in zaal Madrid, dokter Krijger en heer Woitas, twee vluchtelingen uit een concentratiekamp over hun leven in deze kampen. De ingang bedroeg 10 fr. ten bate van het Rode Kruis. Mid-den november werd door de Rode-Kruisafdeling dan een bevrijdingsbal ingericht, eveneens in de zaal Madrid. Een orkest van geallieerde soldaten speelde er onder leiding van Marce Crayford. De opkomst was enorm en de opbrengst bedroeg 1370 fr. Hiervan werden pakjes opgestuurd naar alle Zedelgemnaren die nog in Duitsland verbleven. Op 23 november 1944 werd de Zedelgemse Rode-Kruisafdeling officieel erkend, waarbij lokale statuten werden uitgewerkt.

Ook de oudstrijdersbond schoot opnieuw in vuur en vlam. Op 22 oktober

was er in de zaal van Jules Verkeyn een eerste vergadering voor de oudstrijders van '14-'18, waarbij ook deze van 1940 konden toetreden.

Op 11 november 1944 werd de Wapenstilstand van 1914 voor het eerst opnieuw plechtig herdacht. Een stoet met gemeentebestuur en muziekmaatschappij trok op naar de kerk waar een plechtige Requiemdienst werd opgedragen. Er was enorm veel volk op deze eerste vaderlandse manifestatie na de bevrijding. Na de dienst riep secretaris Van Haverbeke de namen van de gesneuvelden af bij het standbeeld.

Op zondag 29 oktober, feest van Christus Koning, werd een plechtige dankstoet van gans de gemeente ingericht, uit dankbaarheid voor de bevrijding. De stoet vertrok aan de Sint-Laurentiuskerk om 14.30 u. Ondanks een ferme regenbui was er toch enorm veel volk. Ook vele Engelse soldaten van het bevrijdingsleger namen aan de stoet deel, wat E. H. Remaut deed uitroepen: "Leve de Tommies ! "

Te Zedelgem lagen immers nog vele soldaten, vooral Engelsen. De meesten verbleven in de kazerne, maar ook in de scholen en enkelen zelfs bij burgers. Deze Engelse soldaten wisten zich niet altijd goed te gedragen. Zo richtten ze voor de oud-leerlingenbond Sint-Leo een boksavond in, in de zaal van de "frères". 's Anderendaags bleed dat ze met de tapijten waren gaan lopen, die op het podium waren gelegd ! Begin december 1944 moest de militaire overheid zelfs met strenge straffen dreigen tegen die herbergiers die nog geestrijke dranken schonken in de café's, om de situatie in de hand te kunnen houden.

Op 31 december 1944 verscheen de "Weekpost" voor de laatste maal. Zoals gezegd zou het echter nog een heel eind duren voor alle ravitailleringproblemen waren opgelost.

In februari 1945 was er een Rode-Kruisaktie om speelgoed in te zamelen voor 120 geëvacueerde kinderen uit Antwerpen die te Zevenkerke verbleven. Er werd zeer veel speelgoed samengebracht.

In mei kwamen veel jongens terug uit Duitsland, jonge mannen die verplicht geweest waren daar te gaan werken. Duitsland was immers op 8 mei 1945 gekapituleerd. Tussen hen o.a. M. Beernaert, A. Carpels, M. en C. Degrande, J. Deketelaere, A. Gevaert, G. Inghels, R. Misseeuw, R. Naeyaert, A. 't Kyndt en M. Vanhooren.

Op 7 mei 1945 werd Koning Leopold III en zijn familie door de Amerikanen bevrijd. Vrijwel onmiddellijk verzetten socialisten, communisten en de liberale linkerzijde zich tegen de terugkeer van de Koning. De Koning liet dan ook op 12 mei 1945 weten, niet onmiddellijk terug te keren, na tussenkomst van premier Van Acker en de Prins-Regent. Toen de Koning op 14 juni 1945 verklaarde terug te komen, trad Van Acker af, daar hij verklaarde niet te willen instaan voor de gebeurtenissen die zich dan zouden voordoen. Ook te Zedelgem, waar een zeer grote meerderheid Leopoldist was, drongen deze geruchten door. Op donderdag 31 mei 1945 ging de Vrouwenbond dan ook op bedevaart naar de Emmaüsgrot te Loppem, opdat Z.M. de Koning zou mogen terug thuis komen.

Op 18 april 1945 werd Zedelgem geschokt door het nieuws van het overlijden van David Absolon Willem. Deze 48-jarige man, echtgenoot van Demetrie Dupon, was als ontmijner omgekomen bij het vrijmaken van woningen op de Zeedijk te Nieuwpoort-bad. Een gelijkaardig voorval deed zich voor op 12 juni 1945 toen beroepsmilitair Jérôme Joseph Verhaeghe, echtgenoot van Magdalene De Cock, op de militaire post VI langs de Gistelse Steenweg te Steene, door een ontploffing om het leven kwam. Hij was 41 jaar.

In augustus 1945 treft onze gemeenschap opnieuw treurig nieuws. Wachtmeester Ferdinand De Lil werd in het kamp van Neuengamme (bij Hamburg) neergeschoten op 14 januari 1945. Deze man, leider van de plaatselijke verzetsgroepering, was, zoals reeds gezegd, bij verraad gesnapt te Varsenare op 16 juli 1944. Op 23 augustus werd in de Sint-Laurentiuskerk een plechtige rouwdienst opgedragen. Een enorme mensenzee was aanwezig. Ferdinand De Lil was geboren te Geraardsbergen op 13 maart 1913 en gehuwd met vrouw Jeanne De Ridder, met wie hij twee kleine kinderen had.

In het najaar van 1945 werden verschillende akties opgezet voor de vrijgekomen of overleden politieke gevangenen, zoals crochetavonden in de zaal Madrid.

Tenslotte werden in het munitiepark na de oorlog meer dan 75.000 Duitse krijgsgevangenen geïnstalleerd. Deze mensen werden in goederenwagons naar het station van Zedelgem gebracht, vanwaar ze te voet naar het park moesten. Sommigen gedroegen zich barbaars tegenover deze mensen, zodat andere burgers soms tussenkwamen om hen te beschermen. Iemand vertelde mij dat het soms zo erg was, dat hij zich op een gegeven moment schaamde Belg te zijn. In het begin waren de levensomstandigheden in het park niet zo goed en sommige Zedelgemnaren verrijkten zich door het ruilen van etenswaren en sigaretten tegen trouwringen, horloges, enz... Nadien werd het beter. In het depot herinnert een kunstige Sint-Joris en de draak, door de krijgsgevangenen gemaakt, nog steeds aan hun verblijf. Ook hebben hier een tijd hogere Duitse officieren verbleven, die dagelijks een wandeling maakten tot op de dorpsplaats.

Naar aanleiding van 21 juli 1946 werd in de twee kerken te Zedelgem een plechtig Te Deum gezongen, gevolgd door een optocht naar het monument waar twee herdenkingszuiltjes werden ingewijd: één voor de weerstanders Ferdinand De Lil en André Goegebeur, en een ander voor de gesneuvelde Zedelgemse soldaten, Leon Verbeke (Maantjeveld), overleden te Malaunay (dép. Seine Inférieure) op 21 mei 1940 en Maenhout Albert, gevallen te Oostrozebeke op 26 mei 1940.

BIJLAGE

Kort na de oorlog schreef Alfons Ryserhove het boek "Moeder, wat deed de Gestapo ?..." In dit boek poogt hij een overzicht te geven van alle slachtoffers van de Duitse terreur in onze streek. Dit boek werd ons ter hand gesteld door de Heer Marcel Daelman, die we hierlangs hartelijk danken. In dit werk vinden wij op p. 202 tot 204 de lijkrede door Burge-

meester Berquin uitgesproken bij het graf van André Goegebeur naar aanleiding van zijn begrafenis.

" Achtbare Familie, waarde Omstaanders,
Namens de gansche weldenkende bevolking onzer gemeente, heb ik hier bij dit kille graf een droevigen plicht te vervullen, een laatste woord van afscheid toe te sturen aan een onzer ingezetenen, die zijn jeugdig leven ten beste gegeven heeft, ten bate van het Vaderland.

André, jonge man van 22 jaar oud, wie had het vroeger ooit durven denken dat in U een zoo stille, doch vurige kracht aanwezig was, kracht welke vooral tot uiting is gekomen, wanneer het er op aan kwam het laatste stukje Vadergrond, samen met onze gevierde Bondgenoten, aan de klauwen van den overweldiger te ontrukken? Tijdens de vier jaren bezetting hebt gij U onttrokken aan alle opeischingen, ten einde aan den vijand geen den minsten dienst te bewijzen; Gij waart hier en daar weggedoken, verborgen voor alle ogen, welke Uw plannen hadden willen of kunnen dwarsboomen, tot eindelijk de dag der verlossing aanbrak. Dan heb Gij Uw wilskracht en Uw haat voor den bezetter ten volle ontplooid. Het woord, gegeven aan de afdeling geheimen dienst van het Belgisch Leger, werd niet beschaamd; U wist de in aftrek zijnde vijandelijke legers veel moeilijkheden te berokkenen; vooral in Handzame en Varsenare hebt Gij hen op een dwaalspoor gebracht; parachutisten wist U op den goeden weg te zetten, Marokkanen hebt U onderdak verschaft; maar dit alles was U nog niet genoeg: aan de zijde der Verbondenen hebt Gij willen strijden, ten einde gansch ons geliefd Vaderland te bevrijden; om wille van onze bevrijding ook, hebt Gij Uw jong leven geofferd...

Uw laatste Ideaal hebt Gij niet verwezenlijkt mogen zien, een paar dagen voor de volledige eindzege, werd Gij door de moordende kogels van den vijand getroffen te Dudzele, op 31 October 1944.

Aan U, duurzame Ouders en familieleden van de Gesneuvelde, zeg ik: Troost U bij de gedachte, dat Uw Zoon en Familielid gevallen is voor de hoogste zaak welke een weldenkend burger dienen kan, de bevrijding van zijn geboortegrond; André heeft ons allen helpen verlossen van een overweldiger, die door vier jaar onmenselijke bezetting, ons volk in de diepste ellende had gebracht. Zijn naam zal in eere gehouden worden en zal voor ons allen steeds een symbool blijven van wat een burger moet zijn, ten bate van Volk en Land. Diepbeproeft familie, ik begrijp Uw verdriet en den rouw waarin U gedompeld zijt, doch laten wij verzekerd zijn dat de Allerhoogste reeds aan André de hoogste belooning heeft toegekend, waarop hij recht had. Van hierboven zal André blijven waken over U en ons; door zijn voorbeeld van heldhaftigheid zal hij ons stalen in de toekomst en bij de jeugd zal hij gevoelens opwekken tot de edelste burgerdeugden.

André, Uw gedachtenis zullen wij in eere houden en de gemeente Zedeligem, zooals gansch het Vaderland, zal steeds fier gaan op het groote offer, door U gebracht, ten bate de volledige bevrijding.

André, bij dit open graf roepen wij U toe: Heb dank voor het offer van Uw leven, vaarwel en tot weerziens hierboven..."

ARNOU Patrick

- Bevrijding van Zedelgem in 1944 - 1ste deel 87
- 2de deel 118
- Vroeger en Nu 42
- De zaak François Rossee1 (2de deel) 2

CAPPON Géry

- Bewaarplaatsen van de Parochieregisters en de Burgerlijke Stand van Zedelgem 105
- De Kronemolen - herberg en molen 66
- De Lepemolen en zijn bewoners 34
- Verpachting van de vijvers in het Vloethemveld 113

HAESAERT Frans

- Een wereldrecord in Zedelgem ? 63

NAERT Urbain

- Koninklijk peterschap te Zedelgem anno 1882: Leopold Denoo (1882 - 1937) 28

PEIRSEGAËLE Willy

- In memoriam pastoor Rafaël Dufort 25
- Vroeger en Nu 26
- Vroeger en Nu 115

POLLET Jules

- Deken Walter Smidts bezoekt Zedelgem (1639-1640) 44
- Deken Willem Van Houcke bezoekt Zedelgem (1644) 55
- Het invoeren van de burgerstand te Zedelgem 99
- Kerkelijke gebruiken te Zedelgem tijdens de XVIIe eeuw 109
- Over de Armendis te Zedelgem tijdens de XVIIe eeuw 82
- Toestanden in de Zedelgemse kerk 1684-1685 74
- Een wolf gedood te Zedelgem 31

VANHAVERBEKE Daniël

- "Het Zand" te Brugge 59

